

Asia: VN/14341/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi vesiliikennelain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle vesiliikennelain muuttamisesta

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi vesiliikennelakia niin, että se vastaisi hallintolain sääntelyä julkisista kuulutuksista, lakia liikennejärjestelmästä ja maanteistä sekä Metsähallituksen erävalvonnasta annettua lakia. Esityksessä ehdotetaan myös joitakin turvallisuuteen liittyviä rajoituksia sekä kelpoisuusvaatimuksia ja varustevaatimuksia, ja rekisteröintimenettelyjä koskevia tarkennuksia. Esityksessä ehdotetaan lisäksi selvennyksiä eräitä sanktioita koskevaan sääntelyyn. Useat ehdotetun lain muutoksista täsmentäisivät Liikenne- ja viestintäviraston määräysenantovaltuuksia. Esityksen tavoitteena on lisätä vesiliikenteen turvallisuutta ja helpottaa lain valvontaa käytännössä.

Oikeusministeriö esittää lausuntonaan seuraavan.

1 Suhde perustuslakiin -jaksosta yleisesti

Kuvattaessa esityksen suhdetta perustuslakiin on tuotava selkeästi esiin ja yksilöitävä ne ehdotukseen sisältyvät säännökset, jotka perustuslain tai oikeuskäytännön valossa vaikuttavat tulkinnanvaraisilta tai periaatteellisesti merkityksellisiltä. Jos käsillä on oikeudellinen kysymys, jota perustuslakivaliokunta ei ole aikaisemmin arvioinut, myös tämä on tuotava esiin. On kerrottava, millä perusteilla säännösten katsotaan olevan sopusoinnussa perustuslain kanssa. Samalla on selostettava asian kannalta keskeinen perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö ja tarvittaessa myös Suomen ylinten tuomioistuinten oikeuskäytäntö. Lausunnot ja ratkaisut on yksilöitävä. Riittävää ei ole, että pelkästään todetaan säännösehdoitusten täyttävän perustuslakivaliokunnan

lausuntokäytännöstä ilmenevät vaatimukset. Suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä koskevan jakson lopuksi on aina esitettävä arvio lakiehdotuksen säätämisyjärjestyksestä. (Hallituksen esityksen laatimisohteet, luku 12)

Oikeusministeriö kiinnittää näiltä osin ehdotuksen perusteluiden kannalta huomiota siihen, että vaikka ehdotetuista säännöksistä on tunnustettu perusoikeusliityntöjä, perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä ei ole käyty hallinnollisia sanktioita lukuun ottamatta lähes lainkaan läpi. Toisaalta ei ole myöskään tuotu esiin sitä, onko mahdollisesti käsillä sellaisia kysymyksiä, josta lausuntokäytäntöä ei ole. Alusten käyttöä sekä turvallisuusvarusteita ja niiden käyttöä koskeva sääntely voi olla merkityksellistä esimerkiksi omaisuudensuojan tai liikkumisvapauden kannalta. Perusteen, jolla perusoikeutta rajoitetaan, tulee olla perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävä. Perusteen hyväksyttävyyden lisäksi rajoitussääntelyn tulee olla myös painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa (esim. PeVL 45/2014 vp, s. 7). Perusoikeuksia ei pidä rajoittaa tarpeettomasti tai vain varmuuden vuoksi, vaikka käsillä olisikin sinänsä hyväksyttävä rajoitusperuste.

Esitetyt yleiset kannanotot lainkohtien oikeasuhtaisesta kirjoitusasusta, täsmällisyydestä ja välttämättömyydestä jäivät melko irrallisiksi. Jatkovalmistelussa olisikin syytä vielä selvittää, onko perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä esityksessä esiin nostetuista seikoista kuten hengen ja terveyden suojelemisesta liikenteessä, liikkumisvapauden tai varusteisiin liittyvien vaatimusten osalta esitetty esityksessä huomioon otettavia kannanottoja. Yksityiselämän suojan osalta oikeusministeriö lausuu tarkemmin jäljempänä. Esityksessä ei ole annettu arviota säätämisyjärjestyksestä.

2 Julkiset kuulutukset

Yleistiedoksianto ja julkisia kuulutuksia koskeviin säännöksiin on tehty 1.1.2020 voimaan tulleita muutoksia hallintolain muuttamisesta annetulla lailla (L 432/2019) ja julkisista kuulutuksista annettu laki (34/1925) on kumottu (L 433/2019). Uudistuksen lähtökohtana oli, että yleistiedoksianto, julkinen kuulutus ja tiedoksi annettavat tai kuulutettavat asiakirjat julkaistaan jatkossa lähtökohtaisesti yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla. Oikeusministeriö toteaa, että poikkeamiselle yleislain sääntelystä tulee olla painavat perusteet. Esityksessä ehdotettu vesiliikennelain julkisia kuulutuksia koskevan sääntelyn ajantasaistaminen vastaamaan voimassa olevaa hallinnon yleislain sääntelyä on erittäin tärkeää.

2.1 Henkilötietojen suoja

Esitysluonnoksessa ehdotetaan henkilötietojen käsittelyä koskevia erityissäännöksiä vesiliikennelain 102 §:ssä, jonka 2, 3 ja 5 momenttia muutettaisiin vastaamaan hallintolain julkisia kuulutuksia koskevaa uutta sääntelyä. Liikenne- ja viestintäviraston olisi annettava esitys alueellista tai vesikulkuneuvotyyppiä koskevasta kiellosta tai rajoituksesta tiedoksi julkisella kuulutuksella siten kuin hallintolain 62 a ja 62 b §:ssä säädetään.

Käsittelyn oikeusperusteesta ja kansallisen liikkumavaran käytöstä

Kun kyse on tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluvasta henkilötietojen käsittelystä, tietosuoja-asetusta tarkentava kansallinen lainsäädäntö on mahdollista vain silloin, kun tietosuoja-asetus nimenomaisesti jättää jäsenvaltioille kansallista sääntelyliikkumavaraa. Lainsäätäjän on osoitettava, mihin tietosuoja-asetuksen artiklaan henkilötietojen käsittelyä koskevat erityissäännökset perustuvat. Kansallinen liikkumavara pohjautuu keskeisiltä osin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtiin, eli tilanteisiin, joissa henkilötietojen käsittely perustuu rekisterinpitäjän lakisääteiseen tehtävään (c alakohta) tai jos se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (e alakohta).

Oikeusministeriö huomauttaa, että nyt käsiteltävässä esitysluonnoksessa ei ole arvioitu, mihin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan oikeudelliseen perusteeseen henkilötietojen käsittelyä koskeva erityissääntely perustuisi. Käsittelyperusteen ollessa yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohta, tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohta edellyttää lisäksi ehdotettujen erityissäännösten yleisen edun mukaisen tavoitteen ja oikeasuhtaisuuden arviointia. Arviointi on jatkovalmistelun yhteydessä syytä sijoittaa säätämisyjärjestyksestä koskevaan osioon.

Oikeusperusteen yksilöimisen lisäksi kansallista liikkumavaraa käytettäessä on oleellista, että lakiluonnoksesta käy selkeästi ilmi, millä tavoin esitys täydentää tai täsmentää yleistä tietosuoja-asetusta. Perustuslakivaliokunta on ottanut tietosuoja-asetuksen jälkeisessä lausuntokäytännössään kantaa henkilötietojen käsittelyä koskevan erityissääntelyn tarpeeseen. Valiokunta on todennut, että henkilötietojen suojan toteutuminen tulisi jatkossa ensisijaisesti taata yleisen tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän ja täsmentävän tietosuojalain nojalla. Valiokunta on myös korostanut, että kansallisen erityislainsäädännön säätäminen tulisi varata vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi perustuslainmukaisella tavalla (kts. tarkemmin erityisesti PeVL 14/2018 vp, s. 3 ja PeVL 2/2018 vp, s. 5). Perustuslakivaliokunnan mukaan tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely mahdollistaa myös viranomaistoiminnan sääntelyn osalta aikaisempaa sääntelymallia huomattavasti yleisemmän, henkilötietojen suojaa ja käsittelyn perusteita sääntelevän lakitasoisen sääntelyn (kts. PeVL 14/2018, s. 4). Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen lausuntokäytännön mukaisesti hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta. Oikeusministeriö katsoo, että esitysluonnoksen säätämisyjärjestyksestä koskevassa osiossa tulee jatkovalmistelun yhteydessä ottaa huomioon edellä keskeisimmiltä osiltaan kuvattu perustuslakivaliokunnan perustuslain 10 §:ä koskeva lausuntokäytäntö ja tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran käytöstä.

Henkilötietojen käsittely yleisessä tietoverkossa

Esitysluonnoksessa ehdotetun 102 §:n 2 momentin mukaan ennen kiellon tai rajoituksen määrittämistä on kuultava kuntaa, jonka aluetta kiello tai rajoitus koskee, sekä varattava niille viranomaisille, yhteisöille ja vesialueen omistajille sekä muille, joita asia koskee, tilaisuus tulla kuulluksi. Liikenne- ja viestintäviraston on annettava esitys tiedoksi julkisella kuulutuksella siten kuin hallintolain (434/2003) julkisia kuulutuksia koskevassa 62 a §:ssä on säädetty. Kyseisen hallintolain 62 a §:n 1 momentin mukaan tiedoksianto toimitetaan julkaisemalla kuulutus ja kuulutettava asiakirja yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla. Tarpeen vaatiessa kuulutus julkaistaan myös asian vaikutusalueen sanomalehdessä tai muulla viranomaisen päättämällä tavalla. Jos kuulutusta ei voida tietoliikennehäiriöiden tai muun tähän rinnastettavan syyn vuoksi julkaista viranomaisen verkkosivuilla, se on julkaistava lisäksi virallisessa lehdessä. Pykälän 2 momentin mukaan kuulutus ja kuulutettava asiakirja on pidettävä yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla yleisesti nähtävillä 14 vuorokautta.

Esitysluonnoksen säännöskohtaisten perustelujen (s. 26) mukaan asiaa koskevissa julkisessa kuulutuksessa julkaistaan asiaa käsittelevän virkamiehen tiedot, jotta häneen voi olla yhteydessä. Kuulutukseen voidaan liittää hakemus, mutta siitä on poistettu muut hakijan henkilötiedot kuin hänen nimensä. Kuulutuksessa ilmoitetaan kuitenkin, mistä tarkempia tietoja on saatavissa, koska hakijan henkilöllisyydellä voi olla merkitystä hakemuksen arvioinnissa tai muistutuksen tekemisen kannalta.

Viranomaisen oikeutta käsitellä henkilötietoja yleisessä tietoverkossa arvioidaan tietosuoja-asetuksen sisältyvien henkilötietojen käsittelyä koskevien yleisten periaatteiden mukaisesti. Tietosuoja-asetuksen mukaan henkilötiedolla tarkoitetaan kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyviä tietoja. Tunnistettavissa olevana tietona pidetään sellaista luonnollista henkilöä koskevia tietoja, josta voidaan suoraa tai epäsuorasti tunnistaa henkilö erityisesti tunnistetietojen kuten nimen, henkilötunnuksen, sijaintitiedon, verkkotunnistetietojen tai yhden tai useamman hänelle tavanomaisen fyysisen, fysiologisen, geneettisen, psyykkisen, taloudellisen, kulttuurillisen tai sosiaalisen tekijän perusteella. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään todennut, että henkilötietojen sekä yksityiselämän suojan kannalta on tärkeää, että tietoverkossa julkaistavissa asiakirjoissa julkaistaan ainoastaan tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot (PeVL 63/2014 vp, s. 5).

Julkiseen kuulutukseen ja sen julkaisemiseen sovelletaan hallintolain 62 a ja 62 b §:iä. Mainitut pykälät ovat tulleet voimaan 1.1.2020. Hallintolain 62 b §:ssä säädetään tietojen julkaisemisesta julkista kuulutusta toimitettaessa. Hallintolain muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 239/2018 vp) todetaan, että koska toimivalta julkisten kuulutusten toimittamiseen johtuisi aina erityislain säännöksestä, ehdotetun 62 b §:n suhdetta tietosuoja-asetukseen tulee myös viimeksi mainituilta osin arvioida asianomaisen muun lainsäädännön yhteydessä, jos on mahdollista, että yleisessä tietoverkossa julkaistaviin kuulutukseen ja kuulutettaviin asiakirjoihin saattaa sisältyä henkilötietoja. Oikeusministeriö huomauttaa, että nyt käsiteltävässä esitysluonnoksessa tulisi arvioida huomattavasti tarkemmin ehdotetun säännöksen suhdetta yleiseen tietosuoja-asetukseen.

Kuten edellä on todettu, esitysluonnoksen säännöskohtaisten perustelujen mukaan kuulutuksessa ilmoitetaan, mistä tarkempia tietoja on saatavissa. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota esitysluonnoksen epäselvyyteen julkaistavien henkilötietojen osalta. Edellä esitetystä ei ilmene, mitä tietoja esitysluonnoksessa mainitulla ilmauksella ”mistä tarkempia tietoja on saatavissa” tarkoitettaisiin. Jatkovalmistelun yhteydessä esitystä tulee tältä osin tarkentaa.

2.2 Muita huomioita julkisia kuulutuksia koskevasta pykälästä

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että esityksen mukaan kuulutussäännös (102 § 2 mom) muuttuisi siltä osin kuin kysymys on kunnan esityksestä. Voimassa olevan lain mukaan julkisesta kuulutuksesta huolehtii kunta silloin, kun se on esityksen tekijänä. Ehdotuksen mukaan kuulutuksesta huolehtisi aina Liikenne- ja viestintävirasto, joka tekisi myös päätöksen asiassa. Tästä muutoksesta olisi syytä tehdä selkoa esityksen perusteluissa.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että kuntaa tulee kuulla ja muille säännöksessä luetelluille tulee varata tilaisuus tulla kuulluksi. Onko kuitenkin tarkoitus, että kaikkien esitysten ja päätösten tiedoksiänto tapahtuu kaikille tahoille samalla tavalla ja vain julkisella kuulutuksella? Tästä säännösmuutostilasta voi saada käsityksen, että kuntaa tulisi kuulla eri tavoin kuin muita tahoja. Samoin lienee tarkoitus, että kaikille 6 momentissa luetelluille tahoille päätös annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella 5 momentissa säädetyllä tavalla? Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että noudatettavien menettelyiden ja niiden oikeusvaikutusten tulee olla selviä.

Siten kuin -viittausta tulisi välttää, koska tällä tavoin viitattaessa ei kyetä päättelemään, tulevatko muun lain säännökset sovellettaviksi vain viittauksen kautta vai onko informatiivisuus viittauksen ainut tehtävä (Lainkirjoittajan opas 12.2.6). Jos viittausta hallintolakiin pidetään säännöksessä tarpeellisena, sen tulisi olla informatiivinen, koska hallintolain säännökset julkisessa kuulutuksessa noudatettavasta menettelystä ja kuulutuksen sisällöstä tulevat muutoinkin sovellettaviksi, jollei erityislaissa toisin säädetä. Informatiivisen viittauksen voisi kirjoittaa esimerkiksi näin: ”Liikenne- ja viestintävirasto antaa esityksen tiedoksi julkisella kuulutuksella. Julkisesta kuulutuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).”

3 Viranomaisten toimivaltuudet

Esityksen mukaan tarkennuksia viranomaisten toimivaltuuksiin tehtäisiin 9, 11 ja 54 §:ssä. Näillä muutoksilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan, sillä ”ehdotettu sääntely sisältyy jo toiseen voimassaolevaan säädökseen tai se perustuu nykyiseen käytäntöön. Muutos siten vain selkeyttäisi toimivaltajakoa vesiliikenteen näkökulmasta. Erävalvonnan osalta sääntely sisältyy voimassaolevaan Metsähallituksen erävalvonnasta annettuun lakiin ja lauttaväylien tienpidon osalta se sisältyy liikennejärjestelmästä ja maanteistä annettuun lakiin. Kanavien ja

avattavien siltojen käyttöpalvelujen osalta ehdotettu sääntely vastaa kanavien ja avattavien siltojen tosiasiallista omistajuutta.”.

Oikeusministeriö toteaa, että samasta asiasta ei ole syytä säätää lainsäädännössä useampaan kertaan, vaan tarvittaessa jo toisaalla säädettyyn on mahdollista viitata esimerkiksi esityksen perusteluissa. Päällekkäinen sääntely on omiaan sekoittamaan oikeusjärjestyksen systematiikkaa. Joissakin perustelluissa tilanteissa informatiivinen viittaussäännös voi kuitenkin olla lain soveltajan näkökulmasta hyödyllinen.

Esityksen 33 §:ssä ehdotetaan, että sulkukanaville pääsy voitaisiin kieltää tai sitä voidaan rajoittaa tietyllä vesikulkuneuvotyypillä liikuttaessa, jos kanavaa ei voi pitää kyseisen vesikulkuneuvotyypin päällikölle, siinä kuljetettavalle henkilölle tai vesikulkuneuvolle riittävän turvallisena ottaen huomioon kanavan iän ja rakenteen sekä sillä käytettävät portit. Ehdotetusta säännöksestä ei ilmene, kuka voisi antaa tällaisen määräyksen.

4 Rekisteröintimenettelyt

Esityksen perustelujen mukaan 115 a § olisi uusi ja siinä täsmennettäisiin vesikulkuneuvon luovutusilmoitusta koskevaa menettelyä. Voimassa olevassa laissa ei kuitenkaan ole lainkaan luovutusilmoitusta koskevia säännöksiä. Ja olisiko 115 a §:ssä säädetty luovutusilmoituksen tekeminen vapaaehtoista? Lain sanamuoto ”voi ilmoittaa” ei tässä yhteydessä ole aivan yksiselitteinen. Oikeusministeriö toteaa, että on melko poikkeuksellista velvoittaa esineen edellinen omistaja tekemään rekisteri-ilmoituksia. Pääsääntö on, että kulkuneuvon omistaja, eli kaupanteon tai muun luovutuksen jälkeen uusi omistaja, tekee tarvittavat ilmoitukset ja rekisteröinnit. Muutosrekisteröinnin yleisenä edellytyksenä on, että omistusoikeudesta ja haltijasta esitetään asianmukainen selvitys. Näin säädetään myös vesiliikennelain 115 §:ssä (ja esim. ajoneuvolain 9 § ja alusrekisterilain 14 §). Pyrkimys vaikeuttaa anastetun omaisuuden rekisteröintiä on ymmärrettävä, mutta sekä edellisen että uuden omistajan rekisteröintitoimet samasta luovutuksesta vaikuttavat melko epäkäytännöllisiltä ja luovutusilmoituksen tarkoitus jää esityksen perusteella epäselväksi.

Säännöskohtaisissa perusteluissa kuvataan melko yksityiskohtaisesti, miten rekisteri-ilmoituksen voisi 116 a §:n nojalla annettavan Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen perusteella tehdä. Perusteluissa kuvataan niin sähköpostin käyttöä kuin vahvan sähköisen tunnistautumisen käyttöä rekisteröitymisessä. Oikeusministeriö muistuttaa tässä yhteydessä hallinnon yleislaeista (mm. sähköisestä asioinnista ja tietosuojasta) sekä siitä, että sähköisen tunnistamisen käyttöönoton edellytyksistä säädetään digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa. Lain 6 §:n tarkoituksena on ohjata viranomaisia sähköisen tunnistamisen käytössä sekä yhdenmukaistaa tunnistamiseen liittyvät perusteet ja menettelyt. Tunnistamistarve on arvioitava tapauskohtaisesti kunkin palvelun ja siinä olevien toiminnallisuuksien luonteen perusteella. Säännös on sidoksissa viranomaisen velvollisuuteen huolehtia digitaalisen palvelun sisällön hyvästä julkisuus- ja salassapitorakenteesta (ks. tarkemmin lain esitöistä, HE 60/2018 vp).

Esityksen perusteluissa todetaan, että määräyksenantovaltuus olisi perusteltu, sillä ilmoitusmenettelyä voi olla tarpeen tarkentaa esimerkiksi tietotekniikan kehityksen vuoksi tai tietosuojan varmistamiseksi (s. 9). Oikeusministeriö muistuttaa edellä todetun lisäksi, että valtuutuksien tulkinnassa tulee joka tapauksessa ottaa huomioon perustuslain 80 §:ssä säädetyt reunaehdot (tiiviisti Lainkirjoittajan opas, 13.8.3), ja tulee kiinnittää huomiota niihin rajoituksiin, joita henkilötiedoista ja tietosuojasta säättämiseen erikseen erityislainsäädännössä, saati tarkemmilla määräyksillä liittyy. Lisäksi erityisesti luonnollisten henkilöiden sähköiseen asiointiin liittyy muitakin huomioon otettavia hyvän hallinnon vaatimuksia (kts esim. PeVL 32/2018 vp).

5 Sanktiot

Ehdotuksen mukaan rangaistuksia ja hallinnollisia rangaistuksenluonteisia seuraamuksia koskevilla muutoksilla pyritään selkeyttämään vaikeaselkoiseksi koettua sanktiojärjestelmää. On todettava, että vesiliikennelain 8 luku olisi ehdotettujen muutostenkin jälkeen melko monimutkainen kokonaisuus. Erityisesti oikeusturvan kannalta on välttämätöntä, että vesikulkuneuvon päällikölle, omistajalle ja haltijalle on selvää, mikä velvoite ja sanktion uhka häntä milloinkin koskee.

Perusteluissa todetaan, että 125 §:n 1 momentin tarkoittama liikennevirhemaksu voitaisiin määrätä riippumatta siitä, kuka tekijä olisi ja olisiko hän vesikulkuneuvon omistaja, haltija tai päällikkö (s. 29). Vähintään perusteluissa olisi syytä tarkentaa esimerkein tai muutoin, kehen velvoite kussakin tapauksessa kohdentuu ja voidaanko yhdestä teosta tai laiminlyönnistä määrätä sanktio yhdelle tai useammalle henkilölle (esimerkiksi sekä sille, joka antaa käyttää että sille, joka käyttää). Nyt säännöksen muotoilu ei kerro, keihin kaikkiin velvoite ulottuu.

Oikeusministeriö huomauttaa, että sivulla 33 liikennevirhemaksua käsittelevä kappale on otsikoitu rangaistussäännökset ja oikeusturva. Liikennevirhemaksu ei ole rangaistus vaan rangaistuksenluonteinen seuraamus. Kappaleessa puhutaan myös muista kuin rangaistuksenluonteisista seuraamuksista (käyttökielto). Oikeusministeriö kehottaa selkeyttämään tältä osin ainakin kappaleen otsikkoa.

Säättämisyjärjestysperustelut ovat paikoin hieman vaikeaselkoisia. Esityksen perusteluja olisi syytä täydentää siltä osin kuin näitä nyt tehtäviä vastuutahojen laajennuksia sekä liikennevirhemaksun suuruutta ja rangaistavuuden poistamista tietystä teosta pidetään oikeasuhtaisina ja hyväksyttävänä muutoksina eri vastuutahojen ja tekojen/laiminlyöntien moitittavuuden kannalta. Esimerkiksi miten ehdotetuilla 123 ja 124 §:n muutoksilla edistettäisiin yhdenvertaisuutta? Samassa perustelukappaleessa todetaan, että 120 §:n 2 momentissa säädetty sakon uhka muullekin kuin vesikulkuneuvon päällikölle tekee nyt muutettavista liikennevirhemaksua koskevista säännöksistä välttämättömiä ja oikeasuhtaisia. Säättämisyjärjestysperusteluja olisi syytä täydentää ja selkeyttää.

6 Joitakin huomioita

Oikeusministeriö toteaa, että vesiliikennelain voimassa oleva muutoksenhakua koskeva sääntely on vanhentunut, eikä vastaa 1.1.2020 voimaan tullutta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia. Nyt käsillä olevat muutosehdotukset eivät kata kyseistä vesiliikennelain 133 §:ää, mutta muutoksenhakusäännös olisi syytä päivittää. Ohjeistusta säännöksen muotoiluun saa Lainkirjoittajan oppaan luvusta 12.13.2.

Oikeusministeriö toteaa edelleen, että 33 §:ssä (Kanavilla ja avattavien siltojen kautta liikuttaessa noudatettavat menettelyt) säädetty, Liikenne- ja viestintäviraston varusteiden käyttöä koskevia vaatimuksia koskeva määräyksenantovaltuus on hieman erikoisessa kohdassa, ellei sen ole tarkoitus koskea juuri kanavilla liikuttaessa käytettäviä varusteita. Varusteista säädetään muutoin lain 6 luvussa.

Säännösten sanamuodot eivät kaikilta osin ole aivan johdonmukaisia. Esimerkiksi 109 §:ssä säädetään kahdenlaisista poikkeuksista, mutta vain toisen kohdalla nimenomaisesti poikkeuksen myöntämisestä ”omasta aloitteestaan tai hakemuksesta”. Ehdotetun 106 a §:n osalta ainakin perusteluissa voisi puolestaan todeta, miten 1 momentissa säädetty keskeytys- tai rajoittamisasia voisi tulla vireille. Liikenne- ja viestintävirastolla ei liene edes tietoa kaikista ei-luvanvaraisista tapahtumista vesillä.

Merenkulun turvalaitteen määritelmään lisättäisiin virtuaaliset turvalaitteet (47 §). Perustelujen mukaan kaikki alukset eivät havaitse virtuaalisia turvalaitteita, joten niiden käyttäminen tulisi kyseeseen lähinnä tilapäisessä käytössä alueilla, joilla on vaikeaa ylläpitää fyysistä turvalaitetta. Pysyviä virtuaalisia turvalaitteita ei olisi tarkoitettu normaalitilanteessa korvaamaan fyysisiä turvalaitteita. Fyysisen turvalaitteen korvaaminen virtuaalisella turvalaitteella edellyttäisi riskiarvioinnin tekemistä sekä mahdollisia muita taustaselvityksiä ja viranomaisen harkintaa. (s. 16) Tämä virtuaalisen turvalaitteen väliaikaisuus ei näyttäisi ilmenevän pykälästä ja epäselväksi jää, onko perusteluissa esitettyjen näkökantojen tarkoituksena olla velvoittavia.

Suurpää Johanna
OM

Tarkka Anna-Stiina
OM